

Tisková zpráva

agentury EU pro drogy v Lisabonu

ZDRAVOTNÍ A SOCIÁLNÍ INTERVENCE PŘI ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ S DROGAMI

Agentura EMCDDA vydává svoji první evropskou příručku zaměřenou na řešení problémů s drogami

(24. října 2017, LISABON **EMBARGO NA ZVEŘEJNĚNÍ DO 11:00 SEČ / 10:00 lisabonského času**)

Jak řešit problémy starších uživatelů heroinu? Jak se vypořádat s úmrtími, která jsou způsobená vysoce potentními deriváty fentanylu? Jak předejít dopadům způsobeným užíváním drog a alkoholu na festivalech a v klubech? To je jen několik otázek, jimiž se zabývá nová evropská příručka, kterou dnes vydala **agentura EU pro drogy (EMCDDA)**⁽¹⁾. Příručka **Health and social responses to drug problems: a European guide** (Zdravotní a sociální intervence při řešení problémů s drogami: evropská příručka) čerpá ze zjištění 30 zemí a jedná se o první přehled aktuálních opatření a intervencí zaměřených na řešení dopadů užívání nelegálních drog, který agentura vypracovala. Je určena nejen těm, kteří se zabývají drogovými problémy z pohledu plánování v oblasti veřejného zdraví, ale i terénním pracovníkům a praktickým lékařům.

Užívání drog v současné době představuje komplexní a neustále se měnící spektrum problémů. Existuje široká škála programů, které reagují na různé potřeby a zaměřují se na různé cíle. Nová příručka poskytuje praktické pokyny, jak lze lépe koncipovat, cílit a provádět protidrogová opatření, a tak pokládat základy pro rozvoj a úspěšnou realizaci intervencí.

Ředitel agentury EMCDDA Alexis Goosdeel uvedl: „Agentura EMCDDA je zavázána pomáhat tvůrcům politik a odborníkům z praxe při plánování a provádění politik a programů, které přispívají k vytváření zdravější a bezpečnější Evropy. Tato nová inovativní příručka se zabývá některými hlavními adiktologickými problémy v oblasti veřejného zdraví, a poskytuje mapu, která uživatele provede různými fázemi navrhování, cílení a provádění efektivních intervencí. Subjekty, které se i nadále chtějí vážně zabývat a řešit problémy s drogami, musejí být připraveny se adaptovat, inovovat a vytvářet nová partnerství. Tato praktická příručka jim poskytne nástroje, které jim umožní řešit současné problémy s drogami, ale zároveň se připravit i na problémy zítřka.“

Příručka nahlíží na zdravotní a sociální intervence při řešení problémů s drogami ze tří různých hledisek:

- problémů spojených s různými **typy drog a vzorci jejich užívání**,
- potřeby specifických **skupin** (např. žen, mladých lidí, migrantů, stárnoucích uživatelů drog) a
- problémů v různých **prostředích** (např. ve věznicích, nočních podnicích, na festivalech, ve školách, na pracovišti, v místních komunitách).

Příručka má sloužit jako základní dokument, který obsahuje souhrny, přehledné odkazy na nejdůležitější zdroje informací, příklady dobré praxe a doporučení pro drogovou politiku a praxi. Zároveň odkazuje na celou řadu on-line zdrojů, včetně odkazů na materiály obsahující evidenci a příslušné nástroje.

Intervence založené na evidence-based přístupu v Evropě získává převahu

„Intervence založené na evidence-based přístupu v Evropě podle dostupných informací pozvolna získávají převahu a za současné finanční situace se zvětšuje zájem na tom, aby omezené zdroje ve zdravotnictví

byly vynakládány dobře a efektivně,“ uvádí příručka. Zdůrazňuje důležitost uvědomění, jaké důkazy na podporu určité intervence jsou k dispozici a jak je možné jich využít. Poskytuje „hodnocení důkazů“ k různým zkoumaným opatřením (Spotlight, s. 23), ale zároveň zdůrazňuje, že jejich aplikace u jedné skupiny nebo prostředí, nemusí fungovat u jiné skupiny či v jiné situaci. Klíčovým poselstvím příručky je, že používání důkazů je „průběžný proces“ a že je důležitý rozvoj vědomostní základny prostřednictvím spolupráce v oblasti výzkumu, monitorování a sdílení dobré praxe. Příručka odkazuje na Portál dobré praxe agentury EMCDDA, který obsahuje širokou škálu zdrojů, včetně rejstříku „Xchange“ zahrnující evidence-based programy, a normy, jejichž účelem je zvyšovat kvalitu intervencí (Spotlight, s. 164)⁽²⁾.

Přínosy navazování a vytváření nových partnerství

Problémy s užíváním drog často doprovázejí nebo ovlivňují jiné zdravotní a sociální problémy. Příručka proto zdůrazňuje význam navazování partnerství mezi drogovými službami a dalšími sociálními oblastmi (např. péče o sexuální a duševní zdraví, ubytovací služby) v zájmu zvyšování efektivity a účinnosti (Spotlight, s. 31 a 72). Zejména některé specifické skupiny potřebují integrované služby; např. stárnoucí uživatelé opioidů, kteří jsou náchylní ke zdravotním problémům, nebo uživatelé drog trpící duševními problémy. „Efektivní spolupráce mezi službami je nezbytná k tomu, aby byly uspokojeny komplexní zdravotní a sociální potřeby mnoha osob, které mají problémy s drogami,“ uvádí příručka.

Příručka překládá příklady řady s přístupů v Evropě, včetně partnerství věznic a poskytovatelů zdravotní péče v rámci komunity, která usnadňují poskytování léčby ve věznici i návaznost péče po propuštění. S adiktologickými službami spolupracují také majitelé klubů, policie, zdravotní a záchranné služby a obce v zájmu prevence a redukce poškození souvisejících s užíváním drog a konzumací alkoholu v prostřední noční zábavy (kapitola 4.2)⁽³⁾. Publikace se také zabývá významem spolupráce s místními komunitami a uživateli drog z hlediska zlepšování poskytování služeb. Příklady zahrnují spolupráci v oblasti provozování aplikačních místností s odborným dohledem, které mohou snižovat škody v komunitě a uživatelů drog (Spotlight, s. 156), a intervence zaměřené na uzdravení a opětovné začlenění do společnosti vedené samotnými uživateli (Spotlight, s. 167).

Využití potenciálu nových technologií

Internet, aplikace sociálních sítí, nové platební technologie a šifrovací software mění způsob nákupu a prodeje drog. Tyto změny neovlivňují jen drogové trhy a vzorce užívání drog, ale také nabízejí nové příležitosti pro zdravotní a sociální intervence. „V zájmu zachování významnosti budou muset subjekty zabývající se řešením drogových problémů využít potenciál nových technologií, aby mohly lépe realizovat aktivity zaměřené na prevenci, léčbu a minimalizaci škod,“ uvádí příručka.

V centru pozornosti stojí intervence v oblasti tzv. e-health, které mohou využívat digitální technologie k poskytování poradenství zaměřeného na minimalizaci škod, školení zdravotníků a oslovení rizikových skupin mladých lidí, kteří nemusejí mít zájem o formální služby (Spotlight, s. 119).

Minimalizace škod souvisejících s drogami: příležitosti a nedostatky

Příručka shrnuje, jakého pokroku bylo dosud dosaženo v oblasti prevence a minimalizace škod souvisejících s drogami (např. rozšiřování substituční léčby závislosti na opioidech), ale zároveň zdůrazňuje oblasti, kde je prostor pro další zlepšení. Infekce virem hepatitidy C představují značné procento zdravotních nákladů souvisejících s drogami v Evropě ⁽⁴⁾. Publikace uvádí: „Příležitosti v současné době skýtají nové způsoby léčby a zdá se, že vymýcení tohoto onemocnění již je reálné.“ V této souvislosti zdůrazňuje přínosy efektivnější koordinace činnosti drogových a specializovaných služeb zaměřených na onemocnění jater, aby bylo zajištěno odpovídající pokrytí z hlediska léčby a ochrana osob ohrožených opětovným nakažením v budoucnosti (Spotlight, s. 62, obrázek 2.5). „Pokud účinně nezasáhneme, je pravděpodobné, že náklady spojené zejména s infekcí virem hepatitidy C v budoucnosti exponenciálně porostou,“ uzavírá příručka.

Rizikové faktory související se smrtelným předávkováním jsou již velmi dobře známé a v oblasti záchranných intervencí byl zaznamenán zřetelný pokrok, jde například o poskytování naloxonu, léku, který se podává při předávkování. Rostoucí počet úmrtí v důsledku předávkování v Evropě však značí, že je zapotřebí rozšíření poskytování těchto a dalších intervencí, které snižují riziko úmrtí vlivem předávkování opioidy (obrázky 2.3 a 2.4).

Nové politické perspektivy a novodobé drogové problémy vyžadují flexibilní intervence

Nové politické perspektivy a měnící se drogové problémy přinášejí nové výzvy pro koncipování protidrogových intervencí v Evropě. Jak již bylo zdůrazněno, je nutná flexibilita: „...moderní drogové problémy se mohou rychle měnit a zahrnut stávající protidrogové politiky a intervenční modely“. Nedávné výzvy zahrnují rychlý vznik nových psychoaktivních látek, jako jsou vysoce potentní opioidy (např. fentanyl – Spotlight, s. 52) a syntetické kanabinoidy (Spotlight, s. 81). S tím, jak se na trh dostává stále více nových látek, je v první řadě potřeba zvyšovat toxikologickou a forenzní kapacitu služeb prvního kontaktu.

Na pozadí aktuálních sociodemografických a ekonomických změn příručka mapuje potenciální náchylnost migrantů a žadatelů o azyl k drogovým problémům a potřebu služeb, které uznávají rozmanitost a budují důvěru (tabulka 3.1; obrázek 3.3). Nedávné změny regulačního rámce pro konopí, k nimž došlo v některých částech amerického kontinentu, též vyvolávají zájem mezi tvůrci politik a veřejností v Evropě (Spotlight, s. 40)⁽⁵⁾. V obou regionech roste zájem o využívání léčebného potenciálu přípravků na bázi konopí. Vývoj v oblasti politik týkajících se konopí může mít vedlejší účinky na intervence v oblasti prevence, léčby a minimalizaci škod a inovace mimo Evropu mohou být poučné.

Cílem **protidrogové strategie EU na období 2013–2020** je snížit poptávku po drogách, míru závislostního chování a zdravotní a sociální škody související s drogami a rovněž snížit nabídku drog. Tato příručka uvedenou strategii rozvíjí v oblasti snižování poptávky po drogách a zmírňování zdravotních a sociálních důsledků užívání drog.

Alexis Goosdeel závěrem uvádí: „Domníváme se, že nejlepší způsob, jak může agentura EMCDDA přispět ke zdraví a bezpečnosti evropských občanů, je poskytovat analýzy problémů v oblasti drog, s nimiž se potýkáme, v kombinaci s kritickým hodnocením potenciálních intervencí a praktických nástrojů na podporu politických rozhodnutí a praxe. Tato příručka je naším prvním a dosud nejambicióznějším pokusem shromáždit informace o dostupných zdravotních a sociálních intervencích při řešení problémů s drogami v Evropě do jednoho snadno dostupného zdroje. Kromě prostoru pro zlepšení a rozvoj upozorňuje na nedostatky ve znalostech a praxi, a tak pro následující roky poskytuje základ pro rozvoj nového pracovního programu v oblasti drog.“

Poznámky

⁽¹⁾ Příručka je k dispozici v angličtině na adrese www.emcdda.europa.eu/responses-guide. Příručka bude vydávána jednou za tři roky (on-line zdroje budou pravidelně aktualizovány) a doplňuje každoroční *Evropskou zprávu o drogách a Zprávu o drogových trzích v EU* vydávanou jednou za tři roky. Cílem těchto tří zpráv je poskytnout ucelený obrázek situace v Evropě, a tak pomoci politikům a aplikujícím odborníkům vytvářet politiky a intervence, které přispějí ke zdravější a bezpečnější Evropě.

⁽²⁾ www.emcdda.europa.eu/best-practice_en

⁽³⁾ Iniciativa *Healthy Nightlife Toolbox* (Soubor nástrojů pro zdravý noční život) (www.hntinfo.eu — www.emcdda.europa.eu/news/fs1/2017/emcdda-hosts-healthy-nightlife-toolbox_en) shromažďuje a poskytuje informace o intervencích v rámci správné praxe zacílených na užívání drog a konzumaci alkoholu a související problémy mezi mladými lidmi v prostřední noční zábavě. Evropské síť, které vypracovaly osvědčené postupy pro pracovníky v této oblasti, zahrnují: projekt *Club Health* a projekt *NEWIP (Nightlife Empowerment and Well-Being Implementation Project)*. Příručka poukazuje na rostoucí zájem o to, jak se na intervencích k minimalizaci škod v prostřední noční zábavě mohou podílet služby ověřování drog (Spotlight, s. 139).

⁽⁴⁾ Více informací viz www.emcdda.europa.eu/publications/insights/hepatitis-c-among-drug-users-in-europe_en a www.emcdda.europa.eu/publications/pods/hepatitis-c-treatment_en

Podpůrné intervence zaměřené na prevenci a minimalizaci škod souvisejících s užíváním drog a drogami patří mezi priority stanovené ve strategii agentury EMCDDA do roku 2025 www.emcdda.europa.eu/publications/work-programmes-and-strategies/strategy-2025_en

⁽⁵⁾ Více informací viz www.emcdda.europa.eu/topics/cannabis-policy_en a www.emcdda.europa.eu/topics/pods/legal-supply-of-cannabis